

Beszámoló a Codex Alimentarius Analitikai és Mintavételi Bizottság XIX. üléséről

A Bizottság XIX. ülésén, amelyet 1994. március 21-25 között tartottak meg, 33 országból és 8 nemzetközi szervezetből 83 küldött és megfigyelő vett részt. A FAO/WHO Titkárságot Dr. A. W. Randell, G. O. Baptist és Dr. Y. Yamada képviselte. Az ülést Dr. Biacs Péter, a Bizottság elnöke vezette, a Bizottság titkári tisztét Dr. Molnár Pál töltötte be.

Az ülést megelőzte a nemzetközi élelmiszeripari szakágazati, analitikai és minőségügyi szervezetek tanácskozása, az ún. Inter-Agency Meeting, amelynek szervezője a Nemzetközi Szabványügyi Szervezet (ISO) és vendéglátója a Magyar Szabványügyi Hivatal. E tanácskozás feladata a Nemzetközi Szakágazati és Regionális Szabványosító Szervezetek tevékenységének összehangolása, a mintavételi és analitikai módszerekre vonatkozó főbb irányelvek megvitatása és javaslatok tétele a Codex Bizottság részére. Az Inter-Agency Meeting jelenlegi munkájában központi helyet foglaltak el a laboratóriumi vizsgálatok minőségbiztosítási kérdései, valamint az ún. szabadalmazott "KIT"-ekkel végezhető gyors tesztek nemzetközi elfogadásának lehetőségei. Ezek a tesztelési módszerek egyre inkább elterjednek a laboratóriumi gyakorlatban, kedvező feltételeket nyújtanak a gyors és megbízható vizsgálatok elvégzéséhez és lehetővé teszik a vizsgálati eredmények összehasonlítását is bizonyos feltételek mellett. Ehhez azonban még az egységes követelmények szerinti hitelesítés szükséges, ami azonban csak a közelmúltban kezdődött el.

Az Inter-Agency Meetinget követő napon a Codex Bizottság Analitikai Munkacsoportja ülésezett. Ezen az ülésen a Munkabizottság tagjai Dr. W. Horwitz, amerikai szakértő vezetésével jóval több mint 100 élelmiszervizsgálati módszert tekintettek át. A Codex Alimentarius különböző termékbizottságai fogadják el az élelmiszerekre vonatkozó minőségi előírásokat, amelyek ellenőrzéséhez megfelelő vizsgálati módszert kell rendelni. A Codex Alimentarius Analitikai és Mintavételi Bizottsága a Codex Termékbizottságok és a többi Nemzetközi Szervezetek által ajánlott módszerek közül választja ki a legmegfelelőbbet. A legfontosabb feltétel, hogy a módszer alkalmazhatóságát és pontosságát körvizsgálat bizonyítsa. Fontos szempont az is, hogy a használt vegyszerek ne legyenek ártalmasak a környezetre. Az elfogadásra benyújtott módszerek közül az Analitikai Munkacsoport elmélyült munkával kiválogatja az elfogadásra alkalmasakat és a Codex Alimentarius Főbizottság által jóváhagyott kategóriákba sorolja. Az Analitikai Munkabizottság eredményességét

bizonyítja, hogy javaslatait a Codex Alimentarius Analitikai és Mintavételi Bizottsága általában csekély észrevételezés vagy vita után döntő többségében elfogadja. A Codex Bizottság ezen az ülésen is - elfogadva az Analitikai Munkacsoport javaslatait - 95 módszert hagyott jóvá és sorolt be, valamint kimondta, hogy mintegy 35 módszer továbbfejlesztendő.

A Codex Bizottság XIX. ülésének bőséges napirendjén belül a mintavételi eljárások általános alapelveinek megvitatása jelentette a központi témát. A Codex Alimentarius Főtitkárságának megbízása alapján az amerikai Dr. E. Schilling átfogó és rendkívül alapos dokumentációt állított össze, amely tartalmazza a mintavételi eljárások általános matematikai-statisztikai alapjait, a különböző mintavételi terveket és az alkalmazás különböző lehetőségeinek körvonalait. A résztvevők az anyagot, amely egyúttal egy történelmi áttekintést is tartalmaz, elismerő szavakkal fogadták el és csak kisebb pontosításokat, kiegészítéseket kértek. A mintavételi eljárások továbbfejlesztése érdekében végzett munka azonban ezzel az értékes anyaggal nem fejeződik be, hanem áttehető a Termékbizottságok tevékenységének szintjére. A mintavételi eljárásokról készített és elfogadott összefoglaló anyag lehetővé teszi, hogy a termékszabványokban lévő korábbi mintavételi eljárásokat az egységes alapelvek alapján felülvizsgálják, javaslatokat tegyenek azok továbbfejlesztésére, egységesítésére és szükség esetén pótolják a hiányzó mintavételi terveket. A mintavételi eljárásokról készített összefoglaló anyagot a Codex Alimentarius a kormányoknak is meg fogja küldeni, hogy segítse a nemzeti szinten folyó mintavételi szabványosítást.

A Bizottság egyes fontos horizontális analitikai módszerek, mint például élelmiszerek nehézfém-tartalmának meghatározásához szükséges hamvasztás, egységesítése mellett először foglalkozott mélyrehatóan az élelmiszervizsgálatok minőségbiztosításának különféle megközelítéseivel. Az élelmiszervizsgálatok minőségbiztosításának koncepcióját a IUPAC, az ISO és az AOAC közös munkacsoportja dolgozta ki. Ezt a rendkívül fontos témát a Codex Bizottság azzal a céllal tűzte napirendjére, hogy megvitassa és elfogadásra ajánlja a tagállamok kormány szerveinek. A dokumentumok közül kettő a körvizsgálatok szervezéséhez és értékeléséhez ad iránymutatást, mégpedig az egyik a vizsgálati módszerek pontosságának megállapítására irányuló körvizsgálatokkal, míg a másik a vizsgáló laboratóriumok jártasságának felmérésére irányuló körvizsgálatokkal foglalkozik. A körvizsgálatokhoz megfelelő statisztikai értékelő eljárást rendeltek. Ugyancsak a IUPAC/ISO/AOAC kooperációból született a harmadik dokumentum is, amely az analitikai laboratóriumok belső minőségbiztosításához ad

javaslatokat. Ezek az eljárások a laboratóriumi vizsgálati eredmények megbízhatóságának folyamatos ellenőrzésére irányulnak, amelyhez különféle referencia- és egyéb ellenőrző minták vizsgálati eredményeit használják fel.

Sok más téma mellett Finnország küldöttsége nyújtott be egy olyan vitaindító anyagot, amely azt javasolta, hogy a nemzetközi kereskedelem számára dolgozó élelmiszervizsgáló laboratóriumok felkészültségének megítélésekor az EN 45000, illetve az ISO Guide 25 laboratóriumi akkreditálásra vonatkozó követelményrendszerét alkalmazzák. Ezt lenne szükséges kiegészíteni a validált módszerek alkalmazásának és a jártassági körvizsgálatokban való rendszeres részvételnek határozott megkövetelésével, előírásával. Ezzel a feladatkörrel a Codex Export-Import Bizottsága is foglalkozik, de mindez szakmai szempontból az Analitikai és Mintavételi Bizottság tevékenységi körébe tartozik. A témakör kiemelt fontosságára való tekintettel az anyagot az országoknak észrevételezésre megküldik és a témát a következő bizottsági ülésen napirendre tűzik. Mivel a nemzetközi szabványosító szervezetek szintén foglalkoznak e kérdéssel és készítenek ezzel kapcsolatos dokumentumokat, feltehetően az Inter-Agency Meeting is fontos szerepet fog játszani a laboratóriumi minőségbiztosítási rendszerekkel szembeni követelményrendszerek harmonizálásában az élelmiszervizsgálatok területén.

Említést érdemel az a tény, hogy ezen az ülésen a korábbiakhoz képest sokkal kezdeményezőbbben lépett fel az Európai Unió küldöttsége, annak ellenére, hogy az Európai Unió jelenleg csak megfigyelői státuszban vesz részt az üléseken. A tartalmi és módszertani egyeztető kérdésekben való aktív részvétel feltehetően visszavezethető a CEN szabványosítási tevékenységének jelentős mértékű előrehaladására is az élelmiszervizsgálati módszerek területén.

A Codex Alimentarius Analitikai és Mintavételi Bizottság következő, XX. ülésére előreláthatólag 1995. novemberében kerül sor. Addig igen sok munka áll az aktív tagországok, valamint a Római Titkárság előtt.

Magyarország igyekezett ismét jó házigazdája lenni e fontos horizontális Codex Bizottságnak. Ezt jelképezte Dr. Lovászi Csaba, FM helyettes államtitkár átfogó üdvözlő beszéde, amelyen a jelenlegi magyarországi helyzet bemutatása mellett részletesen foglalkozott az élelmiszervizsgálás nemzetközi és nemzeti kérdéseivel. A szakmailag elmélyült munkát az MSZH, az FM, valamint az AOAC és az amerikai delegáció fogadásai tették színessé és járultak hozzá a Codex szakértők közötti még jobb együttműködés további erősödéséhez.

Molnár Pál